ביצה פרק ראשון ביצה

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

עב א מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תמ סעיף יב:
עג ב מיי' פט"ו מהל' גזילה הל' יח וש"ע מהלכות גזלה הלכה ז) טוש"ע חו"מ סי' רס סעיף ח:
עד ג מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תמ סעיף יב:
עה ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
עו ה ו (מיי' פ"ו מהלכות מעשר שני הלכה ג):

רבינו חננאל

לישול איזה שאבריר, וחיישינן דילמא מטלטל ושביק כדי לבהור לו השמנים. אי נמי משתכחי כולהו כחושים כו'. [**מתני'**] זימן שחורים ומצא לבנים כו'. אוקמא רבא כגון שזימן שחורים בצד מזרחי ולבנים בצד מערבי, ובא ביה"ש ומצא לבנים במזרח ושחורים במערב, וכגון דאיכא בדף ההוא אחרים הרבה שחורים ולבנים שלא זימן אותן, דחיישינן שמא מאותן שלא זימן מהן שהן רובו, והן (עוד) בדף (אחר) [עוד] בדף (אחר) עמהן שהן קרובין, נמצאו האסורין מרובין וקרובין, לפיכך גם הן אסורים. **שלשה ומצא שנים הרי אלו מותרים.** ואוקימנא דסבר האי תנא חד מינייהו אזל לעלמא ואשתיירו תרי והן הן זימן. ואמרינן מתני' רבי היא, דתניא הניח מאתים זוז ממעות מעשר שני ומצא מנה, מנה מותר ומנה נוטל, כלומר מי שנטל לא רצה לישול הכל ונטל מנה והניח מנה, וזה המנה מעשר שני הן. וחכמים אומרים הכל חולין, כלומר מעות מעשר שני כולן ניטלין ואילו אחרים הן. ופריק רב אשי לעולם משנתנו אפילו לרבנן, והכא בב' גוזלין מקושרין (קמפלני) זימן. וכן הניח ב' כיסין מקושרין, בכל כיס מנה, גוזלין עבידי דמנתחי, ואפילו רבנן מודו דחד מינייהו ניתח ועריק, ואשתיירו הני תרי, והן הן, ולפיכך מותרים. אבל כיסין דלא מנתחי, ליכא למימר הכי, לפיכך מי שלקח הכל לקח, ואלו אחרים הן. ורבי אמר לך כיסין נמי זימנין דמתעבל קישרידון ומיפרדי מהדדי ולקח אחד ונשאר אחד.

איכא חד דמערב בהו. ופ"ת ולבטיל כרוכא וי"ל דבעלי חיים לא בטלי דחשיבי מי נמי ה"ל דבר שיש לו מתירין לאחר יו"ט וכל דבר שיש לו מתירין אפי' כאלף לא בטיל: **חד מנייהו אזל לעלמא.** ופ"ת וכי תלינן לקולא בדבר שיש לו מתירין ויש לומר דהואיל ונשארו שנים במקומם ודלא בכה"ג תלינן לקולא: **חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה.** פ"ה בורר מנה היפה שבשניהם ויאמר אם זה של מעשר מוטב ואם האמר של מעשר הרי זה מחולל על זה ותימה דמפרש בפרק הזהב (כ"מ דף מה.) דאין מחללין כסף על כסף ולא מעות על מעות לכך נראה דמחלל בתחלה המנה של מעשר על פרוטות של נחשת ואח"כ מחללו על מנה היפה שבשניהם: **הבל** חולין. שאני אומר הוא לקח מעות של מעשר שני והני אחרינו ניהו ותימה דהא לא אמרי' שאני אומר להקל אלא כשהוא מדרבנן כדאיתא בפסחים (דף י.) דקאמר שאני תרומה דרבנן לפיכך אני תולה להקל לומר שאני אומר וכו' וי"ל דכיון שאין אדם מניח חולין אצל מעשר תלינן שפיר לקולא ואמרי' ודאי לקח אלו מעשר ונכנס ואחר כך הניח אלו שם:

פשיטא

אבל ביום טוב אסור דזימנין דמשתכחי שמנים כחושים וכחושים שמנים וקמטלטל מידי דלא חזי ליה אי נמי זימנין דמשתכחי כלהו כחושים ושביק להו ואתי לאמנועי משמחת יום טוב: **מתני'** זמן שחורים ומצא לבנים לבנים ומצא שחורים שנים ומצא שלשה אסורים שלשה ומצא שנים מותרים בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורין ואם אין שם אלא הם הרי אלו מותרים: **גמ'** פשיטא אמר רבה הכא במאי עסקינן שכגון שזמן שחורים ולבנים והשכים ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים מהו דתימא הני אינהו נינהו ואתהפוכי אתהפוך קמ"ל הנך אזדו לעלמא והני אחריני נינהו לימא מסייע ליה לר' חנינא דאמר ר' חנינא [a]רוב וקרוב הלך אחר הרוב כדאמר אביי [b]בדף הכא נמי בדף: [c]שנים ומצא שלשה אסורין: מה נפשך אי אחריני נינהו הא אחריני נינהו ואי לא אחריני נינהו הא איכא חד דמערב בהו: [d]שלשה ומצא שנים מותרין: מ"ט הני אינהו נינהו וחד מנייהו אזל לעלמא לימא מתני' רבי היא ולא רבנן [e]דתניא הניח מנה ומצא מאתים חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה דברי רבי וחכ"א [f]הכל חולין הניח מאתים ומצא מנה מנה מנה ומנה מוטל דברי רבי וחכ"א [g]הכל חולין אפילו תימא רבנן הא אתמר עלה ר' יוחנן ור"א דאמרי תרוייהו שאני גוזלות הואיל ועשויין לדדות ולמה לי לשנויי עלה שאני גוזלות הואיל ועשויין לדדות והא אתמר עלה דההיא דרבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר בשני כיסין מחלוקת אבל בכים אחד דברי הכל חולין וחד אמר בכים אחד מחלוקת אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל בשלמא למ"ד בשני כיסין מחלוקת היינו דאיצטריך לשנויי הכא שאני גוזלות הואיל ועשויין לדדות אלא למ"ד בכים אחד מחלוקת אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל השתא למה לי לשנויי עלה הא אמרת בשני כיסין לא פליגי אמר רב אשי הכא בגוזלות מקושרים [h]וכיסים מקושרים עסקינן גוזלות מנתחי אהדדי כיסין לא מנתחי אהדדי ורבי אמר לך כיסין נמי זמנין דמתעבל

אכל בי"ט. כשבא לברכן בי"ט כלומר שלא ברר דבריו מבעוד יום וסומך על בדיקת מחר שיבדוק את כולן: **דומיין דמשתכחי שמנים כחושין וכחושין שמנים.** לאותם הנראים שמנים למראה עיניו נמצאים כחושין במשמושן והכחושים נמצאים שמנים: **מידי דלא חזי ליה.** כל אותן שעלטל יותר על ארבו מוקצים היו: **אי נמי גרסינן: אי נמי זימנין דמשתכחי כלהו כחושין.** וקא ממנע משמחת י"ט וכל זה על ידי שלא ברר אתמול דבריו לפיכך סמך על שקר לומר מי אפשר שלא יהו שנים או שלשה טובים ולמחר נמצאו כולם רעים אבל כשאתה מזקיקו לברר שוב אינו סומך אלא על אלו בין היו שמנים או כחושין ולדעת כן זמנן ובא ונוטלן ולא ממנע: **מתני' זמן שחורים.** ולא היה שם עוד ולמחר מצא הכל לבנים ודאי המזומנים הלכו להם ואלו אחרים דאתו להו מעלמא לשוכך. וכן שנים ומצא שלשה ואינו מכיר את המוכנים כולם אסורים: **שלשה ומצא שנים מותרים.** האחד הלך והשנים נשארו ולא אמרינן הואיל והאחד הלך כן הלכו כולם ואלו אחרים הם: **זמן בתוך הקן ומצא לפני הקן.** ובתוך הקן לא מצא כלום הרי אלו אסורים וגמרא[i] מפרש לה: **גמ' כגון שזמן שחורים ולבנים.** כשני קנין וכל הקנין מונדלין במחיצות ועליות דרך כל שוכנין עשויין עליות הרבה וכל עליה יש בה מחיצות הרבה: **והשכים ומצא כו'.** והכי קאמר זמן שחורים בקן זה ומצא בו לבנים ולבנים זמן בשני ומצא בו שחורים: דרבי חנינא בגבא בתרא גלא יחפור: **רוב וקרוב.** אם בא מעשה לפניו ויש לתלותו בדבר הקרוב לו להתיר או לאסור ויש לתלותו אחר הרוב לענין אחר תלוה הקרוב הלך אחר הרוב. ומתני' נמי הכי אמר דהא איכא למתליא להנך שחורים באותם שהיו אתמול בקן שבגדו וכן הלבנים ולומר דהכי ולא תלינן אלא אמרינן מעלמא אתו ומרוחא פירשו: **כדאמר אביי.**

מוסף רש"י

ואם אין שם אלא הם. אם אין בביצותיהם אתמול אלא הן, הרי אלו מותרים. דודאי אלו הן שהזמין בתוך הקן ובאו לעניה (לקמן יא.). דרוב וקרוב הלך אחר הרוב. אם בא דבר לפניו ויש בו לאלך אחר הרוב, ואומר כל מקום שהן עשויים מעבר שני הרי הן מחוללים על הפלגים הללו ומעלה הפלגים לדדלים (פסחים יא.). **הכל חולין.** שהמנה נטל ואלו הוצאו אחרי כן (שם). **אין נוטלים את העלי.** דף עב וכבר וכתבתיו בי תנים לגרגים וטיבני והוי מלאכתו לאיסור, וקא סברי ב"ש אסור לטלטלו ואפילו לצורך גופו שצריך לגוף הכלי למלאכה המותרת היום (לעיל י.). **אין נוטלין את העור.** שהוא עיבוד יום טוב, לפני הדורסן. לא יטמאנו במקום דריסת הרגלים שהוא לוקח עיבוד שמתעבד ע"י הדריסה (שם). **ושורין.** ב"ש וב"ה שנחלקו בנוטלין את הבלי לקנב עליו בשר בי"ט, **שאם קצב עליו בשר.** שעשה לצורך שמחת יו"ט, שאסור לטלטלו. דהא דקסבר ב"ה משום שמחת יו"ט קסרי (שבת קכג.).

מסורת הש"ס

a) ב"מ נג.; **b)** [לקמן יח.]; **c)** [תוספתא מ"ש פ"ב]; **d)** [ניטין נח.]; **e)** [דף יח.]; **f)** גי' רש"ל; **g)** [ירושלמי מו' פסחים נג.]; **h)** [ל"ל ז' ה"ח]; **i)** וע' רש"י ותוס' פסחים יזל ד"ה תולין וכו' החליפו שיטתם.

---

a) מ"ר פ"ב מהל' יו"ט הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תמ סעיף יב:
b) מיי' פט"ו מהל' גזילה הל' יח וש"ע מהלכות גזלה הלכה ז) טוש"ע חו"מ סי' רס סעיף ח:
c) מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תמ סעיף יב:
d) מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
e) מיי' פ"ו מהלכות מעשר שני הלכה ג):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com